

Anna Zeidler-Janiszewska

"Estetyka a hermeneutyka", pod red.
Franciszka Chmielowskiego, Kraków
1990 : [recenzja]

Sztuka i Filozofia 4, 235-236

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

NOTY O KSIĄŻKACH

Estetyka a hermeneutyka. Materiały XVI Ogólnopolskiego Seminarium Estetycznego. Pod red. Franciszka Chmielowskiego. Uniwersytet Jagielloński, Kraków 1990, 131 s.

W maju 1988 roku odbyło się w Krakowie kolejne z organizowanych corocznie przez Zakład Estetyki UJ seminarium estetyczne, poświęcone roli hermeneutyki w estetyce. Opracowana przez F. Chmielowskiego, wydana w 1990 roku książka *Estetyka a hermeneutyka* zawiera skorygowane po dyskusji referaty wygłoszone na seminarium. Zostały one przez redaktora zgrupowane w trzech działach tematycznych: *Hermeneutyczny horyzont*, *Odcienie hermeneutycznego myślenia*, *Hermeneutyka wobec sztuki*. Część czwartą i ostatnią stanowi podsumowanie obrad seminarium w formie szkicu Marii Gołaszewskiej *Trzy perspektywy hermeneutyki filozoficznej*. Autorka podejmuje w nim m.in. problem przydatności hermeneutyki dla współczesnej refleksji estetycznej, pokazując korzyści i zagrożenia aplikacji hermeneutycznej perspektywy w rozważaniach nad sztuką. Preferując empiryczną orientację tych ostatnich koncentruje się głównie na zagrożeniach — podkreśla np., iż rozważane w optyce hermeneutycznej dzieło funkcjonuje bardziej jako przekaz filozoficzny niż artystyczny. W świetle wcześniejszych opublikowanych w książce tekstów wątpliwość tę można uzasadnić, nie wydaje się jednak trafna inna uwaga Autorki, sprowadzająca „hermeneutyczność” do — sui generis — niewinności filozoficznej. Zwłaszcza koncepcje Gadamera i Ricoeura przeczą jawnie takiej konkluzji.

Część I, rozpoznająca ogólny, filozoficzny horyzont współczesnej refleksji hermeneutycznej, zawiera cztery teksty: Elżbiety Paczkowskiej-Łagowskiej *Filozofia jako hermeneutyka życia* (podejmujący wątek filozofii życia w wersji Diltheyowsko-Heideggerowskiej: „życie”, jako „świat bliski i rozumiany”, wymaga odkrywania tego, co „już przedtem w jakiś intuicyjny sposób było znane”), Andrzeja Bronka *Doświadczenie hermeneutyczne i estetyczne* (poświęcony koncepcji Hansa-Georga Gadamera), Katarzyny Rosner *Hermeneutyka egzystencji M. Heideggera jako filozoficzne ugruntowanie teorii interpretacji H.G. Gadamera i P. Ricoeura* (skoncentrowany na antykartezjanizmie filozofii hermeneutycznej) oraz Janusza Palikota *Pierwszy filozoficzny gest* (konfrontujący cztery projekty „początku” filozofii — Heglowski, Nietzscheński, Heideggerowski i Husserlowski).

W części II wydrukowano teksty: Andrzeja Nowaka *Hermeneutyka i semiotyka wobec filozoficznych problemów sztuki* (pokazujący jak obydwie orientacje

rozwijają tezę Heraklita, iż „Pan, któremu podlegają wyrocznie w Delfach ani nie mówi, ani nie ukrywa, lecz daje znaki”), Piotra Mroza *Redukcjonistyczna ars interpretandi — Freud i Sartre* (konfrontujący Freudowską psychoanalizę, traktowaną przez Ricoeura i innych jako rodzaj hermeneutyki, z projektem J.P. Sartre’a), Leszka Sosnowskiego *Estetyka a hermeneutyka P. Ricoeura* (analizujący konsekwencje dla estetyki współczesnej, wypływające z ujęcia symbolu i mitu przez Ricoeura oraz z jego ogólnej koncepcji kultury współczesnej), Anny Zeidler *Prawda dzięki metodzie* (analizujący „późne” /amerykańskie/ koncepcje Ricoeura jako częściowy sprzeciw wobec Gadamerowskiej koncepcji „prawdy przeciw metodzie”) oraz Beaty Szymańskiej *O nierozumiejącym rozumieniu* (analizujący specyfikę filozofii zen w kontekście europejskiej tradycji hermeneutycznej).

W części III zgrupowane zostały teksty bezpośrednio już wiążące hermeneutykę ze sztuką: Franciszka Chmielowskiego *Hermeneutyka a sztuki plastyczne* oraz *O pojęciu stosowności* (pierwszy, zgodnie z tytułem, analizuje przydatność hermeneutycznej perspektywy filozoficznej w interpretacji plastyki współczesnej, wyrażającą się zwłaszcza w kategorii „światopoglądu”, drugi rozważa dzisiejszy sens operowania kategorią „stosowności”), Andrzeja Warmińskiego *Dzieło hermeneutyczne* (pokazujący „hermeneutyczność” twórczości Dostojewskiego), Katarzyny Citko *Interpretacja symboliki obrazów wody w filmach Andrieja Tarkowskiego* (będący przykładem praktyki interpretacyjnej), Wojciecha Siwaka *Interpretacja tekstów rockowych jako składnika wielowarstwowej struktury symbolicznej* (pokazujący, iż subkultura rockowa nastawiona jest na „poszukiwanie sensu”), Marka Kalmusa *Hermeneutyka sztuki tybetańskiej* (pokazujący, iż kultura tybetańska bliższa jest heideggerowskiej koncepcji prawdy jako „nieskrytości” niż „krytycznej” hermeneutyce Ricoeura) oraz Janusza Krupińskiego *Spór o „Buty” van Gogha: sprzeciw M. Shapiro wobec interpretacji M. Heideggera* (analizujący dyskusję w trójkącie: Heidegger, Shapiro, Derrida wobec twórczości van Gogha).

Estetyka i hermeneutyka to książka, jak widać, pokazująca różnego rodzaju koneksje estetyki z hermeneutyką; tę ostatnią pojmuje się bardzo szeroko i w kontekście różnych innych orientacji filozoficznych (semiotyki, psychoanalizy, filozofii wschodniej). Nie ulega wątpliwości, że jej wydanie było bardzo potrzebne. Szkoda tylko, że potrzebom nie odpowiada nakład (zaledwie 300 egzemplarzy).

Anna Zeidler-Janiszewska